

Inhoud

In de Rijnstraat (bij de Albert Heijn)	7
Scheer een zwerver	10
De therapeut	18
'Eindhoven'	58
De glazen kamer	67
De lastigste logé sinds tijden	80
Iedereen werd verpleegd	99
In de kelder van de Kruidenier	112
J.O.S. Days	119
In het restaurant (drie gangen)	133
Nu is het diep genoeg	139
De vissen eten geven	151
Het verschrikkelijke universum der vergevingsgezinden	164
Scipio's zuster	174
De man die weer naar buiten wilde	203
Ideeën omtrent ontsnapping	207
Nog warm van de clown	222
Het orakel van de buitenwijk	228
Een man met goede schoenen	244
Waar het werkelijk om ging	247
Verantwoording	255

In de Rijnstraat (bij de Albert Heijn)

Ik had mijn boodschappen op de band van kassa 4 gelegd en stond onder het wachten gedachteloos om me heen te kijken. Eerst zag ik het niet, of beter: ik zag het wel, maar registreerde het niet; maar opeens was het alsof ik mezelf op de schouder tikte en zei: kijk dan nog eens goed!

Pas toen viel het me op: de man die bij kassa 5 zijn boodschappen op de band had gezet, had precies hetzelfde gekocht als ik. De boodschappen stonden zelfs min of meer in dezelfde volgorde. Een bakje blauwe bessen. Een doosje kastanjechampignons. Een literpak biologische milde magere yoghurt. Drie bananen. Een pak rijstwafels. Een fles appelsap. Een doosje brillendoekjes, niet de oranje, maar de blauw-witte, die beter zijn. En ik zag dat hij, net als ik, op het laatste moment nog een Bros-reep uit het snoepvak achter de band had gepakt en bij zijn boodschappen had gelegd.

Hij ving mijn blik. We keken elkaar recht in de ogen, we waren even lang. Hij was van mijn leeftijd, en zijn bril leek sterk op die van mij. Ook hij droeg een lange jas, alleen was die niet donkerblauw, zoals de mijne, maar donkerbruin. We droegen allebei de sjaal met sneeuwkrystallenmotief die een paar jaar geleden door de HEMA werd verkocht.

Ik maakte een gebaar naar mijn boodschappen en wil-

de een opmerking maken, maar een vreemde beklemming zorgde ervoor dat ik geen woord kon uitbrengen. Bovendien waren wij nu allebei aan de beurt, en gingen we op zoek naar onze portemonnee. Onze boodschappen werden over de scanner gehaald, de piepjes klonken vrijwel gelijktijdig, toen ze waren opgehouden, rekenden we hetzelfde bedrag af.

Nadat we onze boodschappen hadden ingepakt (we hadden allebei een plastic Albert Heijn-zak met feestdagen-opdruk) liepen we naast elkaar naar buiten. Weer ving hij mijn blik, weer wilde ik iets zeggen, weer lukte het niet.

Nadat de winkeldeuren achter ons waren dichtgeschoven, sloeg ik rechts af; hij liep naar links. Na een paar passen hield ik stil. Ik keek om en zag dat hij ook omkeek, met zijn hoofd een beetje schuin, zoals ook ik mijn hoofd een beetje schuin hield. We maakten allebei een kleine beweging, alsof we naar elkaar toe wilden lopen, maar we bleven staan, blijkbaar beseften we allebei dat we door moesten lopen in de gekozen richting, hij richting Victorieplein, ik richting Van Woustraat – alsof er een evenwicht verstoord zou worden als een van ons op de ander zou aflopen, een evenwicht waarvoor wij verantwoordelijk waren en dat op meer betrekking had dan onze levens alleen.

Ik keerde me om en terwijl ik doorliep, bedwong ik de neiging om een blik over mijn schouder te werpen om te controleren of ook hij zijn weg vervolgde. Er vormden zich ideeën in mijn hoofd die ik niet helemaal tot het einde kon doordenken. De wereld bestond uit twee helften die even langs elkaar waren geschuurd, zonder dat dat de bedoeling was geweest; dimensies waren doorbroken en tijd en ruimte hadden zich door een kleine onoplettendheid

in de kaart laten kijken. Toch maakten deze vage gedachten mij niet somber, integendeel. Overal voelde ik betekenis rondzingen, zowel in mijn hoofd als in de ruimte om mij heen, en ook al kon ik die betekenis vooralsnog niet in woorden vatten, het was niet uitgesloten dat mij dat ooit *wel* zou lukken, en dat ik dan zou staan te kijken van wat er mij zou worden geopenbaard.

Deze verwachtingsvolle stemming hield aan, ook toen ik thuis was en mijn boodschappen had weggezet. Ik stond voor het raam en probeerde mij de ander voor te stellen, die nu misschien ook al thuis was en zijn boodschappen had opgeruimd. Misschien stond ook hij voor zijn raam, met soortgelijke gedachten, en in een vergelijkbare stemming. Ik hoopte sterk dat dat het geval zou zijn — maar het was ook goed wanneer hij gedachteloos naar het parkje voor zijn huizenblok staarde (er is bij mij geen parkje voor het huizenblok), of naar het water aan de overkant (er is bij mij geen water aan de overkant), of naar de spreekwolkjes in de lucht boven zijn straat (er zijn geen spreekwolkjes in de lucht boven mijn straat).

Scheer een zwerver

Het restaurant had een 8,5 gekregen in de krant, we waren het erover eens dat dit cijfer volkomen verdiend was, de wijn was ook goed geweest – en toen we naar buiten liepen, stapten we over die zwerver heen.

‘Niet doen!’ riep de zwerver. ‘Dat brengt ongeluk!’

We schrokken, we hadden gedacht dat hij sliep, of dat hij dood was.

‘Wat brengt ongeluk?’ vroeg Floris. ‘Over een dakloze heen stappen? Wat is het ergste dat ons kan overkomen? Dat we alles kwijtraken en naast jou komen te liggen?’

‘Nee,’ zei de zwerver, ‘dat is het ergste wat *mij* zou kunnen overkomen.’

Daar moesten we toen erg om lachen, verbaasd, alsof we nooit hadden gedacht dat een zwerver een gevat antwoord zou kunnen geven, en geef toe, je verwacht het niet, het had veel meer voor de hand gelegen dat de man iets vaags had gebromd, waarna we onze weg hadden vervolgd zonder ooit nog aan hem te denken.

Maar ik denk nog wel eens aan hem, want we bleven staan. Floris greep de man bij zijn hand en trok hem overeind, snel en efficiënt, blijkbaar wist hij precies hoe dat moest, een dakloze overeind trekken. En daarna nam hij hem met zich mee. Best dapper als je erover nadenkt, de

man stonk behoorlijk en in zijn baard zaten allerlei etensresten.

‘Ho ho ho!’ riep de zwerver, maar hij liep wel mee, eerst nog wat stroef, alsof hij even moest uitvinden hoe dat ook al weer ging, lopen, maar na een meter of tien begon hij zich al soepeler te bewegen, voortgesleept door Floris, die hem stevig bij zijn bovenarm vasthield. De man moest zijn best doen Floris bij te houden, soms maakte hij een kort huppeltje omdat hij niet uitkwam met zijn passen. Wij liepen mee, we wilden wel eens zien wat Floris van plan was.

‘We zijn er zo!’ riep Floris tegen de zwerver. ‘Ik woon hier vlakbij!’ En inderdaad, voor we het wisten stonden we bij zijn voordeur. Floris haalde zijn sleutel tevoorschijn, maakte de deur open en duwde de zwerver voor zich uit de trap op. Wij liepen achter hen aan, uitgelaten en opgewonden, en een beetje nerveus.

Floris trok de man de hal in, riep: ‘Even hier blijven!’ en verdween naar de keuken. Wij bleven in de hal staan, samen met de zwerver. Er hing een wolk van ranzigheid om de man heen, we vielen bijna flauw van de stank, en ik dacht nog, als we hier lang blijven staan gaat die geur in onze kleren zitten. Het was echt een sterke geur, een striptekenaar zou om het hoofd van die zwerver allemaal kleine vliegjes tekenen en misschien zouden die vliegjes ook wel flauwvallen van de stank. De zwerver keek onder tussen rustig om zich heen, een potentiële koper die met een makelaar was meegekomen en bedacht wat hij met de hal zou doen als hij deze woning eenmaal had gekocht.

Het duurde even voordat Floris terugkwam, hij had toen nog dat grote appartement dat hij later moest verkopen toen hij eruit vloog bij de bank. Toen hij de hal weer in

liep, had hij een grote keukenschaar bij zich. Dat was even schrikken, zeker voor de zwerver, die zijn handen afwerend omhoogstak en weer 'Ho ho ho!' riep. Een paar van ons begonnen ook 'Ho ho ho!' te roepen, maar Floris trok zich daar niets van aan. Met één hand trok hij de jas van de zwerver van diens lichaam, het klonk alsof een klittenbandsluiting werd losgetrokken. Daarna begon hij rustig en beheerst de kledingstukken los te knippen die zich in verrassend veel lagen onder die jas bleken te bevinden. De lappen vielen als vettige boombast van het lichaam af. Op het laatst stond die man daar in een ontzettend smerige onderbroek ongerust om zich heen te kijken terwijl wij hem stevig vasthielden; ik weet niet meer wie van ons hem als eerste vastgrepen had. Floris bukte zich om de veters van de schoenen door te knippen. Daarna probeerde hij de schoenen van de voeten te trekken, maar dat lukte niet, ze moesten eerst worden ingeknipt. Moeiteloos gingen de bladen van de schaar door het taaie leer. Je kon veel zeggen van Floris, maar hij wist wel waar hij goede keukenscharen moest kopen.

Als laatste werd de onderbroek losgeknipt. Met zijn lange haar en zijn handen voor zijn geslacht gevouwen zag de naakte zwerver eruit als een geboeide Jezus, maar dat duurde niet lang, want Floris begon met snelle bewegingen de haren van de man af te knippen. Een voor een vielen de vervilte strengen op de vloer, het was hard werken, het haar gaf niet gemakkelijk mee. Toen het meeste eraf was, begon Floris aan de baard. De ogen van de zwerver schoten heen en weer, maar hij bleef roerloos staan, hij durfde zich blijkbaar niet te bewegen terwijl er zo'n grote schaar vlak bij zijn gezicht heen en weer flitste. Nadat de

baard was bijgeknipt, pakte Floris de zwerver bij de hand en trok hem met zich mee. De man begon weer ongerust ‘Ho ho ho!’ te roepen, en wij ook, als een echo, ‘Ho ho ho!’, terwijl we met hen mee dromden, vol beweging opeens weer, verder het huis in, weg van de stank die opsteeg uit de losgeknipte kleren.

Floris gooide de deur van de badkamer open – meteen sprongen her en der lampen aan – en pootte de zwerver neer voor de wastafel. De man had een bierbuikje maar verder was hij mager, met ingevallen billen. Er hing nog steeds een sterke geurwolk om hem heen, maar het was een andere geur dan eerder, kruidiger, organischer, alsof hij nu de stank van het leven met zich meedroeg en de stank van de dood in zijn kleren had achtergelaten.

Terwijl wij de zwerver weer vastgrepen, pakte Floris een tondeuse en begon de baard van de man verder bij te werken. Daarna klopte hij scheerschuim op. Nadat hij het schuim met een kwast op wangen, kin en hals van de zwerver had aangebracht, pakte hij een scheermes van het planchet onder de spiegel. Hij klapte het open en stak het omhoog. Het licht weerkaatste op het metaal.

‘Ho ho ho!’ riep de zwerver weer, en we riepen het hem weer na, ‘ho ho ho!’, en een paar van ons grepen hem vast in het zojuist bijgeknipte hoofdhaar, zodat hij geen kant uit kon.

Floris deed een stap naar voren. Met langzame, geconcentreerde bewegingen begon hij te scheren. Niemand riep meer iets, er hing een vreemde stilte in de badkamer, de stilte van een lege hemel nadat er straaljagers zijn overgevlogen. Het enige wat je hoorde was het geschraap van het mes.

Floris nam de tijd en ging zorgvuldig te werk, alsof het een jury sport was, of een tv-format, ‘Scheer een zwerver’, en er vanachter de spiegel een panel deskundigen meekeek. Zo nu en dan fluisterde hij: ‘Lager, lager’, of: ‘Opzij’, en dan trokken wij de zwerver naar achteren, of naar links of naar rechts, de zwerver werkte mee maar al zijn spieren stonden strak. Bloeddruppels welden op uit zijn wangen.

En daarna was er vrolijk tumult, toen het scheren gedaan was, het scheermes opgeborgen, de gezichtshuid van de zwerver gedept. Er gingen kranen open, er waren washandjes en handdoeken en een grote flacon douche-crème, de zwerver werd ingezeept en afgesopt. Sommigen knielden om zijn benen en voeten te wassen, anderen knepen washandjes leeg boven zijn hoofd en wasten zijn haren, ook werden zijn oksels stevig schoongeboend. We werden nat, we trokken onze jasjes erbij uit, onze overhemden werden ook nat. De zwerver gooide er zo nu en dan nog een ‘Ho ho ho!’ uit, maar zonder angst, vrolijk, uitgelaten, alsof hij had begrepen dat dit goed ging aflopen, en wassend en schrobbend riepen wij even vrolijk en uitgelaten ‘Ho ho ho!’ terug. Het was een choreografie, een muziekstuk, watermuziek, gespeeld door een enthousiast orkest met veel strijkers en nog meer koper, steeds harder speelden ze, sneller, wilder – maar opeens daalden volume en tempo toen Floris zich bukte, het geslacht van de zwerver vastpakte, de voorhuid naar achteren stroopte en met de punt van een washandje het vuil dat zich onder de rand van de eikel had opgehoopt begon weg te boenen. ‘Ho ho ho,’ mompelde de zwerver. ‘Ho ho ho,’ mompelden wij, en we bleven het, samen met de zwer-

ver, mompelen toen Floris de man voorover liet buigen en met stevige bewegingen diens aarsgat reinigde. Maar toen Floris het washandje wegwierp en de zwerver weer recht ging staan, gingen we door met ons werk, werd er weer luidkeels geroepen, speelde het orkest weer op volle sterkte. We wasten, schrobden en boenden, kletsnat nu, onze overhemden doorweekt, we sopten in onze schoenen, niemand wist meer hoe dit was begonnen, als dit al begonnen was. Er was geen begin en er was geen einde, er was alleen maar datgene wat we aan het doen waren, nu, op dit moment, in Floris' badkamer, en tegelijkertijd niet in Floris' badkamer, want waar kon dit zich anders afspeelen dan in het rijk van de verbeelding, op een locatie die nog niet had bestaan voordat deze gebeurtenis zichzelf had verzonnen?

De zwerver werd afgespoeld, we verzorgden de wondjes op zijn wangen en hoe schoner de man werd, hoe jonger hij eruit ging zien, hij werd een van ons, steeds schoner, steeds frisser, en terwijl we hem droogwreven, keek hij ons opgetogen aan, met stralende ogen, van de een naar de ander, alsof hij ons jaren geleden was kwijtgeraakt en nu weer teruggevonden had, en wij keken stralend terug, alsof we spijt hadden van de jaren waarin we niet aan hem hadden gedacht maar met de belofte dat we onze achteloosheid de komende jaren meer dan goed zouden maken. We sloegen hem op de schouders, zijn schone, rozige schouders, en riepen 'Ho ho ho!', want dat was nu zijn nieuwe naam; en hij riep het terug, vrolijk en hard, alsof hij met deze naam erg ingenomen was.